

МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ

УТВЪРДЕН СЪС ЗАПОВЕД: РД-962/16.12.2014 г.
НА МИНИСТЪРА НА ОКОЛНАТА СРЕДА И
ВОДИТЕ

ПЛАН ЗА ДЕЙСТВИЕ

за опазване на растителния вид
Ароматна матиола
[*Matthiola odoratissima* (M. Vieb.) R. Br.]
в България
2014 - 2023 г.

СОФИЯ, 2014 г.

Планът за действие е разработен в рамките на проект “Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати” (Life08NAT/BG/279 – www.bulplantnet-bg.skay.com), изпълняван с финансовата подкрепа на Програмата на ЕС за околна среда Life+ и МОСВ.

Автори: гл. ас. д-р Малина Делчева, *e-mail*: malinad@bio.bas.bg;
доц. д-р Светлана Банчева, *e-mail*: sbancheva@yahoo.com
Института по биоразнообразие и екосистемни изследвания, БАН

СЪДЪРЖАНИЕ	Стр.
1. РЕЗЮМЕ	4
2. УВОД	6
2.1. Основание за разработване на плана.....	6
2.2. Процес на разработване на плана.....	6
2.3. Цел на плана.....	7
3. ПРИРОДОЗАЩИТЕН И ЗАКОНОВ СТАТУС	8
4. ОСНОВНИ СВЕДЕНИЯ ЗА ВИДА В СТРАНАТА.....	8
4.1. Таксономия и номенклатура.....	8
4.2. Биология на вида.....	9
4.3. Разпространение.....	10
4.4. Екология на вида	10
4.4.1. Субпопулация на ароматната матиола в землището на гр. Балчик...	11
4.4.2. Субпопулация на ароматната матиола в землището на гр. Каварна..	12
4.4.3. Субпопулация на ароматната матиола в землището на с. Българево.	13
4.5. Данни за отглеждане на вида в контролирани условия.....	13
5. ЗАПЛАХИ И ЛИМИТИРАЩИ ФАКТОРИ.....	13
5.1. Неподлежащи на управление фактори.....	13
5.2. Подлежащи на управление фактори.....	14
6. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ.....	14
6.1. Опазване на местообитания.....	14
6.2. Преки природозащитни мерки, изследователски мерки и мониторинг.....	15
6.3. Повишаване осведомеността за вида и необходимостта от опазване.....	15
7. НЕОБХОДИМИ ПРИРОДОЗАЩИТНИ ДЕЙСТВИЯ.....	15
7.1. Политики и законодателство.....	15
7.2. <i>In situ</i> и <i>ex situ</i> опазване и възстановяване на популацията на Ароматна матиола	16
7.3. Мониторинг на вида.....	16
7.4. Повишаване осведомеността, природозащитната култура и уменията за опазване на вида.....	16
8. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА.....	16
9. БЮДЖЕТ И ГРАФИК ЗА РЕАЛИЗИРАНЕТО НА НАБЕЛЯЗАНИТЕ ДЕЙНОСТИ.....	18
10. ПРИЛОЖЕНИЯ (1-9).....	21

1. РЕЗЮМЕ

Matthiola odoratissima (M. Bieb.) R. Br. (Ароматна матиола) е сред приоритетните растителни видове в страната, за които се предвижда разработване на План за действие. Тя е защитен вид, включен в Приложение №3 към чл. 37 от Закона за биологичното разнообразие. Тя е от категорията видове за които се предвиждат възстановителни и поддържащи дейности в точка V.7. от Националния план за опазване на биологичното разнообразие 2005 – 2010 година. У нас видът е включен в Червена книга на Р България, Т. 1. Растения и гъби с категория “Критично застрашен” (Петрова, 2011). Видът е в границите на НАТУРА зона BG0000573 „Комплекс Калиакра” по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания. До този момент не са предприети мерки за *ex situ* опазване на вида. Целенасочени научни изследвания и мониторинг на популацията на *Matthiola odoratissima* и на нейното местообитание не са провеждани. Чрез Проект Life + са инициирани действия за повишаване на осведомеността и природозащитната култура на местното население относно този вид.

Географският ареал на вида включва Югоизточна Европа (България, Украйна), Кавказ и Иран. В България е разпространен във флористичен район Северно Черноморско крайбрежие (между гр. Балчик и местн. Зеленка при нос Калиакра), до 103 м надм.

Ароматната матиола расте върху много бедна, твърде плитка, суха, силно каменлива, хумусно-карбонатна, глинесто-песъчлива почва. Тя обитава специфичен хабитат: крайбрежни отвесни скали и крайбрежни стръмни, силно ерозиран мергелни склонове, бедни на хранителни вещества. Растението е привързано към местообитание 62С0 – Понто-сарматски степи, което е приоритетно за опазване, съгласно Приложение I на Директива 92/43/ЕЕС и по-специално към много редкия и ендемичен екологичен подтип на това местообитание от асоциация (*Allyso caliacrae – Artemisietum lerchianae*). Популацията на вида е съставена от отделни фрагменти, разположени по протежение на морския бряг, винаги с изложение към морето. Общата ѝ площ 146 дка, като отделните субпопулации са с площ от няколко десетки кв. м до 1 дка. Най-многочислената субпопулация обхваща поредица от 3 възвишения североизточно от гр. Балчик с обща площ 23000 м² и численост около 1500 индивида. Разпределението на индивидите в субпопулацията е случайно.

Биологичните особености и специфичните екологични изисквания на вида заедно със съществуващите заплахи за популацията и нейните местообитания, обуславят необходимостта от предприемане на мерки за защита. С висока степен на въздействие са заплахите от антропогенен характер. Поради факта, че популацията на вида обитава зона с активна туристическа и инфраструктурна дейност, части от нея са пряко или косвено засегнати от вече построени или строящи се голф-игрища, хотели и други съоръжения. През 80-те години на миналия век са правени опити за залесяване с видове, имащи инвазивни свойства като акация, аморфа, миризлива върба. Това е една от вероятните причини за рязкото намаляване на числеността на популацията. Заплахите от естествен характер са свързани с факта, че видът е привързан към специфичен твърд субстрат при голям наклон, често до 80-90°, което възпрепятства успешното закрепване на семената и младите растения. Местообитанията на ароматната матиола са подложени на силна ерозия и свлачищни процеси, при които често се откъсват парчета субстрат заедно с растенията. Видът е с много слаба конкурентна способност, поради което се среща само по места, където условията на средата не са благоприятни за развитието на други видове растения.

Предвид посочените заплахи и във връзка с опазване на популациите и местообитанията е препоръчително да бъдат предприети редица мерки, най-важните от които са:

- обявяване на най-многочисленото находище за Защитена местност (2013 г.);
- запазване на генетичен материал в Националната семенна генбанка в гр. Садово и в *ex-situ* колекции;
- провеждане на широка обществена информационна и разяснителна кампания по места с природозащитна цел;
- провеждане на дългосрочен мониторинг върху състоянието на популациите и местообитанията. (2011 – 2013 г.)

Разработването на План за действие за опазване на Ароматната матиола се осъществява в рамките на проект “Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати”, чиито обект са видове висши растения с висока консервационна стойност, които се нуждаят от адекватни мерки за опазване.

2. УВОД

2.1. Основание за разработване на плана

Законът за биологичното разнообразие (ДВ №77/2002) предвижда създаването на Планове за действие за растителни и животински видове, които са застрашени в международен мащаб и за опазването им са необходими мерки в цялата област на естественото им разпространение и/или видове, чието състояние на популациите в България не е благоприятно (Чл. 52, ал. 1, 2). С предимство се разработват планове за действие за приоритетни видове от Приложение № 2 и защитени растителни и животински видове от Приложение №3 (Чл. 53). Друго основание за разработване на настоящия план са директивите залегнали в Националния план за опазване на биологичното разнообразие (2005-2010), Наредба № 5 от 01.08.2003г. издадена от министъра на околната среда и водите и министъра на земеделието и горите, обн., ДВ, бр. 73 от 19.08.2003 г. (Наредба № 5) във връзка с чл. 57 от Закона за биологичното разнообразие и задание, одобрено от Министъра на околната среда и водите.

Ароматната матиола (*Matthiola odoratissima*) е критично застрашен вид с ограничено разпространение от семейство Кръстоцветни (Brassicaceae). Включен е в Приложение №3 към чл. 37 от ЗБР. Като целеви вид от проекта “Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растения от българската флора по модела на растителните микрорезервати” (Life08NAT/BG/279 – www.bulplantnet-bg.s-kay.com) за неговото опазване е предвидено и разработване на План за действие.

2.2. Процес на разработване на плана

Ароматната матиола е един от целевите видове, обект на проекта “Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растенията в България, чрез прилагане на модела на растителните микрорезервати”, финансиран от програмата на ЕС за околна среда Life+. Стратегическата цел на проекта е да бъдат опазени уникални видове от българската флора, които са с единични, фрагментирани популации, намиращи се извън съществуващите защитени територии. Автори са гл. ас. д-р Малина Делчева и доц. д-р Светлана Банчева от Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания.

Планът е изготвен в резултат на проведени собствени наблюдения и изследвания на авторския колектив и експерти от МОСВ в периода 2010-2013 год., като е обобщена

и анализирана съществуващата информация от всички основни литературни източници за българската флора и колекциите в българските хербариуми (SOM, SO).

Основните етапи в процеса на изготвяне на този план за действие са:

A. Разработване на Проект на Плана за действие

Етап 1

1. Събиране и анализ на наличната информация за вида и местообитанията му по литературни и хербарни данни – 2010 г.
2. Провеждане на собствени изследвания, върху биологията и екологията на вида. Установяване промените в състоянието на популацията от Ароматна матиола и нейното местообитание. Оценка и приоритизиране на неблагоприятните въздействия върху вида и неговото местообитание с цел предприемане на адекватни мерки за тяхното минимизиране. Извършване на теренни проучвания върху състоянието на популациите и местообитанията; определяне на заплахите; обработка и анализ на теренната информация – 2010, 2011, 2012 г.

Етап 2

1. Подготовка на първи вариант на Плана за действие – 2012 г.
2. Допълване на информацията – 2012 г.
3. Провеждане на семинар в Ботаническа градина на СУ „Св. Кл. Охридски” гр. Балчик, на тема: Опазване на растителното разнообразие на България чрез прилагане концепцията на микрорезерватите – 2012 г.

B. Изготвяне на окончателния проект на Плана за действие

1. Внасяне на окончателния проект на План за действие в МОСВ – 2013 г.
2. Разглеждане на проекта на План за действие от Националния съвет за биологично разнообразие – 2013 г.
3. Отразяване на бележки, направени от Националния съвет за биологично разнообразие и изготвяне на окончателен вариант – 2013 г.
4. Утвърждаване на Плана от Министъра на околната среда и водите – 2014 г.

2.3. Цел на плана за действие

2.3.1. Основна цел

Основната цел на Плана за действие е да създаде предпоставка за опазването на популацията и местообитанията на растителния вид Ароматна матиола [*Matthiola odoratissima* (M. Vieb.) R. Br.].

2.3.2. Второстепенни цели

- Провеждане на *in situ* и *ex situ* дейности за опазване и възстановяване на популацията на вида.
- Провеждане на системен мониторинг на популацията на вида и неговото местообитание, съобразно изготвения план за мониторинг за периода 2011 – 2020 г. Структурата на полевия формуляр включва показатели за еднократно наблюдение на популацията на вида; показатели за многократни наблюдения на популацията на вида; показатели за наблюдение на цялата популация и показатели за наблюдение на контролните площадки.
- Повишаване осведомеността и природозащитната култура на обществеността чрез провеждане на информационни кампании за запознаването с вида, неговата биология и екология, особеностите на условията на неговото местообитание чрез изработването на информационни табла, брошури, CD, провеждане на семинари в които ще вземат участие ученици, студенти, неправителствени организации и други заинтересовани лица.

3. ПРИРОДОЗАЩИТЕН И ЗАКОНОВ СТАТУС

3.1. Природозащитен статус

Ароматната матиола е включена в Червена книга на Р България, Т. 1. Растения и гъби (Петрова, 2011) и Червен списък на растенията в България с категория „Критично застрашен“ (Petrova, 2009).

3.2. Законов статус

Видът е защитен, включен в Приложение №3 към чл. 37 от Закона за биологичното разнообразие.

4. ОСНОВНИ СВЕДЕНИЯ ЗА ВИДА В СТРАНАТА

4.1. Таксономия и номенклатура

Matthiola odoratissima (M. B.) R. Br. In Ait., Hort. Kew. Ed 2, 2(1812) 120 – **Ароматна матиола**. Род *Matthiola* R. Br. принадлежи към семейство Кръстоцветни [Cruciferae (*Brassicaceae*)]. В Европа родът е представен с 10 вида, от които само 2 се срещат в България - *Matthiola odoratissima* (M. Bieb.) R. Br. и *Matthiola fruticulosa* (L.) Maire.

Морфологично описание на вида:

Ароматната матиола е многогодишно тревисто растение или полухраст. Характеризира се с дебел, вдървенял корен. Стъблата са вдървенели в основата, силно разклонени, изправени или приповдигащи се, от 15 до 75 см високи, гъсто покрити с власинки до сивобяло напльстени. Листата са продълговати, лировидно или пересто нарязани, с целокрайни или назъбени странични дялове и заоблен връхен дял, 2-10 см дълги и 5-20 мм широки, гъсто сивобяло напльстени от двете страни. Съцветията са 10-15 см дълги с над 20 едновременно цъфтящи, силно ароматни цветове. Цветните дръжки са много къси или цветовете са почти приседнали. Цветовете са с 4 гъсто влакнести чашелистчета, с бяла ципеста ивица по края, като външните са торбесто разширени в основата. Венчелистчетата са 2 пъти по дълги от чашката (20-30 мм дълги и 3-5 мм широки), жълтеникави, жълточервени, жълтокафяви или червеновиолетови. Шушулките са сплескани (8-15 см дълги и 2-3 мм широки), влакнести или голи, изправени или косо отклонени. Близалцето до 1 мм, кълбесто, без рогчета или само с 1 рогче. Семената са крилати, до 3,5 мм дълги и до 2 мм широки. Цъфти през април - май, а плодоноси през август - септември. Насекомоопрашващо се. Размножава се със семена. (Асенов 1970).

Ключови белези:

Характерни морфологични белези по които *Matthiola odoratissima* се отличава от близко родствения и вид *M. fruticulosa* са продълговати, дълбоко пересто до лировидно пересто нарязани, 5-20 мм широки листата и сплескани, 2-3 мм широки шушулки. При *M. fruticulosa* листата са теснолинейни, 1-4 мм. широки, целокрайни и завити по ръба. Шушулките са цилиндрични, по-тесни – 1-2 мм.

4.2. Биология на вида

- Биологичен тип - многогодишно тревисто растение или полухраст.
- Жизнена форма – хамефит.
- Опрашване – опрашва се от насекоми. Има данни за опрашване от нощни насекоми (С. Литвинская, 2002).
- Кълняемост на семената – в продължение на 6 месеца е установена висока кълняемост от 71% (Делчева, М., Банчева, С. 2012).
- Хромозомни числа – $2n=2x=12$ (Anchev, M. 1981).

4.3. Разпространение

Общо разпространение на вида

Ареалът на вида обхваща Югоизточна Европа (България, Украйна), Кавказ и Иран. Понтийско-средиземноморски флорен елемент.

Разпространение в страната

По литературни данни и наличните в българските хербариуми материали за вида се посочват следните находища:

- Среща се във флористичен район Северно Черноморско крайбрежие, между гр. Балчик и местн. Зеленка при нос Калиакра. (Петрова, А., Венкова, Д. & Герасимова, И. 2002.);
- Между Каварна и Таляните (26.08.1902, Ст. Петков, SOM 31369, 31370, 31371);
- Източно от гр. Балчик (17.08.1998, Д. Йорданов, SOM 31367; 16.10.1955, Д. Йорданов, Б. Китанов SOM 31366);
- До пристанището на гр. Каварна (22.08.1948, Д. Йорданов, SOM 31368).

4.4. Екология на вида

Видът обитава крайбрежни отвесни скали и крайбрежни стръмни, силно ерозирани мергелни склонове. Почвата е много бедна, твърде плитка, суха, силно каменлива, хумусно-карбонатна, глинесто-песъчлива (Ninov, 2002).

Територията на която е разпространен вида попада в климатичния район на Северното Черноморие. Климатът е континентално-средиземноморски със смекчаващото влияние на Черно море. Най-важната особеност на Черноморската климатична подобласт в която попадат субпопулациите на вида е сравнително меката и влажна зима и горещото, но сравнително сухо и слънчево лято. Районът е открит за северните и североизточните ветрове, чиято скорост през зимата достига 15-20 м/сек. Средната януарска температура е от -0.5°C до 1.5°C, а средната юлска температура е от 21.0° С до 23.0°C. Годишната сума на валежите се движи от 480 - 580 мм, с есенен максимум - 125 до 180 мм и пролетен минимум - от 90-125 мм (Nikolova et al., 2002).

Ароматната матиола е привързана към местообитание 62C0 – *Понто-сарматски степи, което е приоритетно за опазване, съгласно Приложение I на

Директива 92/43/ЕЕС (Кавръкова и др. 2009). Това е много рядък, ендемичен екологичен подтип от новоописаната асоциация *Allyso caliacrae – Artemisietum lerchianaе* (Tzonev et al. 2006). Площта на този екологичен подтип местообитание в целия свят е около 140 ха.

Популацията на ароматната матиола е съставена от отделни фрагменти, разположени по протежение на морския бряг. Общата ѝ площ е около 146 дка.

GPS координати на популацията

Точка	N	E	м надм. в.	място
№ 1	43,407890°	28,22561°	104	крайна западна точка на 4 км. източно от гр. Балчик
№ 2	43,412944°	28,34908°	102	нос Чиракман на 1 км. южно от гр. Каварна
№ 3	43,384933°	28,430184°	25	крайна източна точка в местн. Зеленка на 2 км. югоизточно от с. Българево

4.4.1. Субпопулация на ароматната матиола в землището на гр. Балчик

Местоположение: Поредица от 3 възвишения на 4 км. източно от гр. Балчик (община Балчик, област Добрич) с обща площ 23000 м². Реално заеманата площ от субпопулацията е 10 м².

Почва: Хумусно-карбонатна, глинесто-песъчлива, силно каменлива, уплътнена, плитка, суха, върху варовик, много бедна до бедна.

Изложение: Югоизток

Наклон: 50°

Съставът на растителното съобщество: *Adonis flammea, Agropyron brandzae, Agropyron cristatum, Artemisia santonicum, Asparagus verticillatus, Aster oleifolius, Astragalus glaucus, A. onobrychis, A. spruneri, Cephalaria laevigata, Convolvulus persicus, Cotinus coggygria, Crupina vulgaris, Ephedra distachya, Erophila verna, Euphorbia nicaeensis, Falcaria vulgaris, Filipendula vulgaris, Gypsophila glomerata, Jasminum fruticans, Jurinea stoechadifolia, Kochia prostrata, Lappula barbata, Linum austriacum, Linum tauricum, Matthiola odoratissima, Nepeta parviflora, Onosma heterophylla, Poa bulbosa, Polygala anatolica, Salvia nutans, Seseli rigidum, Syringa vulgaris, Tamarix ramosissima Thymus zygoides*. Установени са 5 редки, застрашени и ендемични вида от горепосочения списък.

Численост: Около 1500 индивида. Разпределението на индивидите е случайно. През април 2011 г. бяха заложени 2 постоянни мониторингови площадки, всяка с размер 9 м². В рамките на 3 годишното наблюдение общия брой на индивидите в площадките намалява. Вероятна причина за това са силната ерозия и свлачищни процеси, при които често се откъсват парчета субстрат заедно с растенията (Делчева & Банчева 2012). Като цяло субпопулацията е в добро здравословно състояние и се характеризира с добър възобновителен потенциал. И през трите години на наблюдение установихме около 10 % едногодишни семеначета в мониторинговите площадки.

Собственост на земите и начин на трайно ползване в границите на находището: Държавно частна собственост на Министерство на земеделието и храните. Стопанисва се от „Държавна дивечовъдна станция” – гр. Балчик. Категория по НТП - дървопроизводителна горска площ.

Собственост на земите в съседни територии:

- на югоизток: общинска частна собственост
- на север: собственост на обществени организации.

4.4.2. Субпопулация на ароматната матиола в землището на гр. Каварна

Местоположение: нос Чиракман, на 1 км. южно от гр. Каварна (община Каварна, област Добрич), площ 120000 м².

Почва: Хумусно-карбонатна, глинесто-песъчлива, силно каменлива, уплътнена, плитка, суха, върху варовик, много бедна до бедна.

Изложение: северно изложение на склона с направеното описание.

Наклон: 60°

Съставът на растителното съобщество: *Achillea clypeolata*, *Agropyron cristatum*, *Anthemis tinctoria*, *Artemisia absinthium*, *Aster oleifolius*, *Astragalus glaucus*, *Campanula lingulata*, *Cephalaria laevigata*, *Cerintho minor*, *Dactylis glomerata*, *Digitalis lanata*, *Echinops ritro*, *Jurinea stoechadifolia*, *Lactuca saligna*, *Linum tauricum*, *Medicago falcata*, *Satureja montana*, *Teucrium polium* и др.

Численост: На площ от 750 м² има около 160 индивида.

Собственост на земите: Държавно частна. ДДС Балчик.

Собственост на земите в съседни територии: Държавно частна.

4.4.3. Субпопулация на ароматната матиола в землището на с. Българево

Местоположение: местността Зеленка на 2 км. югоизточно от с. Българево (община Каварна, област Добрич), площ 3000 м².

Почва: Хумусно-карбонатна, глинесто-песъчлива, силно каменлива, уплътнена, плитка, суха, върху варовик, много бедна до бедна.

Изложение: юг

Наклон: 60°

Съставът на растителното съобщество: *Artemisia absinthium*, *Centaurea saloniata*, *Clematis vitalba*, *Dactylis glomerata*, *Echium vulgare*, *Gypsophila glomerata*, *Lactuca saligna*, *Linaria genistifolia*, *Melilotus alba*, *Reseda lutea*, *Seseli rigidum*, *Stachys recta* и др.

Численост: на площ от 50 м² има 20 индивида.

Собственост на земите и начин на трайно ползване в границите на находището: Общинска частна и общинска публична.

Собственост на земите в съседни територии: Общинска частна, общинска публична и собственост на обществени организации.

4.5. Данни за отглеждане на вида в контролирани условия

Няма данни за отглеждане на вида извън естественото му местообитание. В създадената по проекта *ex-situ* колекция са отгледани 20 екземпляра ароматна матиола.

5. ЗАПЛАХИ И ЛИМИТИРАЩИ ФАКТОРИ

5.1. Неподлежащи на управление фактори (обусловени от биологичните особености и екологични изисквания на вида):

- Много слаба конкурентна способност на вида (много висока степен);
- Привързаност към специфичен субстрат при голям наклон (много висока степен);
- Ограничено разпространение (висока степен);
- Ерозия и свлачищни процеси (много висока степен);
- Пожари, съществени промени в климатичните и екологични характеристики на местообитанието (ниска степен).

5.2. Подлежащи на управление фактори (обусловени от човешката дейност):

- Животновъдство (паша) – в периода на цъфтеж и плодоносене (висока степен);
- Горскостопански мероприятия – залесяване (висока степен);
- Инвестиционни проекти - строителството на голф-игрища, което е довело до изчезването на фрагменти от популацията, като това при с. Божурец (много висока степен);
- Промяна в динамиката на местни видове – охрастяване (висока степен);
- Навлизане на инвазивни видове в находищата (висока степен).

6. ПРЕДПРИЕТИ МЕРКИ ЗА ОПАЗВАНЕ

6.1. Опазване на местообитанията на вида

6.1.1. В защитени местности

За опазване на вида и неговото местообитание е обявена ЗМ „Ароматна матиола” със заповед № РД-442 от 21 май 2013 г. на Министъра на околната среда и водите, обнародвана в ДВ бр. 56 от 28.06.2013, с площ 199,072 дка, включваща 70 % от цялата популация.

6.1.2. В границите на НАТУРА зони

- Находището в землището на гр. Балчик, община Балчик, област Добрич попада в BG0000573 „Комплекс Калиакра” по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка на защитени зони, приет с Решение № 802/04.12.2007 г., обн., ДВ, бр. 107 от 18.12.2007г., както и в BG 0002097 „Белите скали” по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД - 353 от 03.05.2012г. на Министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 37 от 15.05.2012г.);

- Находището при нос Чиракман, в землището на гр. Каварна, община Каварна, област Добрич попада в BG0000573 „Комплекс Калиакра” по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка на защитени зони, приет с Решение № 802/04.12.2007 г., обн., ДВ, бр. 107 от 18.12.2007г., както и в BG 0002097 „Белите скали” по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД - 353 от 03.05.2012г. на Министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 37 от 15.05.2012г.);

- Находището при нос Зеленка, община Каварна, област Добрич попада в BG0000573 „Комплекс Калиакра” по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на

природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка на защитени зони, приет с Решение № 802/04.12.2007 г., обн., ДВ, бр. 107 от 18.12.2007г., както и в ВГ 0002051 „Калиакра“ по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД - 559 от 21.08.2009 г. на Министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 69 от 28.08.2009г.)

6.2. Преки природозащитни мерки, изследователски мерки и мониторинг

- Инвентаризация на находищата за оценка на актуалното му състояние;
- Популационни изследвания;
- Оценка на тенденциите в развитието на популацията;
- Идентифициране на подлежащи и неподлежащи на управление фактори;
- Разработване на План за мониторинг (в Приложение 4);
- Провеждане на ежегоден мониторинг по показателите от “Стандартен формуляр за мониторинг на висши растения” в съответствие с НСМБР.

6.3. Повишаване осведомеността за вида и необходимостта от опазването му

- Провеждане на информационни срещи на територията на РИОСВ Варна с участие на местната общност, експерти от структурите на ИАГ, НПО, еколози, за запознаване с обекта на опазване;
- В университетската ботаническа градина в гр. Балчик през 2012 г. бе проведен семинар със студенти, ученици и други заинтересовани лица на тема «Проекта Life + и защитените територии, които ще бъдат обявени на територията на РИОСВ Варна».
- Разпространение на информационни материали;
- Публикуване на информация на Internet страниците на проекта, МОСВ, РИОСВ, в местни електронни и печатни медии;
- Проведени интервюта в местно радио и телевизия;
- Провеждане на срещи с местната и общинска администрации за запознаване с предвидените дейности по опазване на вида и във връзка с внесено Предложение за обявяване на защитена местност;
- Поставяне на информационна табела в близост до находището.

7. НЕОБХОДИМИ ПРИРОДОЗАЩИТНИ ДЕЙСТВИЯ

7.1. Политики и законодателство

Към настоящия момент предвидените законодателни мерки за опазването на вида са подходящи и целесъобразни. Освен това е необходимо:

- При обявяване на защитени територии, предприемане на административни действия и провеждане на процедури по ОВОС, включително преценка на

инвестиционни предложения, да се вземат предвид препоръките в Плана за действие за опазване на вида.

7.2. *In situ* и *ex situ* опазване и възстановяване на популацията на Ароматна матиола

- ✓ експериментално установяване *in situ* на кълняемостта на семената;
- ✓ разработване на технология за подпомагане на семенното размножаване *in situ*;
- ✓ да се подпомогне семенното размножаване на вида *in situ*, като се засаждат зрели семена на подходящи места в находището на вида;
- ✓ да бъде създадена експериментална жива колекция от 5 индивида на територията на Вегетационната къща на отдел «Растително и гъбно разнообразие и ресурси» на ИБЕИ-БАН и постоянна жива колекция от 10 индивида в Ботаническата градина на СУ «Св. Кл. Охридски» в гр. Балчик, получена чрез семенно размножаване *ex situ*;
- ✓ да бъде съхранен материал в Националната генбанка в Садово, кадето паралелно с депозирането на материала да се извърши изпитване на кълняемостта на семената (Приложение 5).

7.3. Мониторинг на вида

Мониторингът на вида се основава на дългосрочно наблюдение на избрани параметри за състоянието на популацията, заплахите и настъпилите последствия от тях и има за цел установяването на тенденциите в развитието на популациите на вида. Провеждането на системен мониторинг води до своевременно установяване на негативните популационни тенденции и служи като основа за вземането на адекватни управленчески мерки.

За целта е разработен Мониторингов план за Ароматна матиола (*Matthiola odoratissima*) (вж. Приложение 4).

7.4. Повишаване осведомеността, природозащитната култура и уменията за опазване на вида

- Издаване на информационни материали (брошури, плакати, видеофилм) за обекта на опазване и отразяване на предприетите дейности в тази насока – за разпространение с природозащитна цел сред местната общност;
- Провеждане на срещи с местната общност с представяне на резултатите от изпълнението на дейности, свързани с опазването на вида и местообитанията му.

8. МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА

Индикатори за изпълнението и ефекта на набеязаните дейности.

Целта на мониторинга върху изпълнението на Плана за действие е да се оцени степента на неговото прилагане и ефективността му за постигането на благоприятен консервационен статус на вида. Мониторингът се извършва ежегодно, като на петата и десетата година оценката се прави от независим експерт. При необходимост се прави актуализация на Плана.

Оценка на степента на изпълнение на Плана			
Цел	Индикатор	Период на наблюдение	Отговорник
100 % изпълнение на дейностите от плана	% изпълнени дейности от плана за действие за съответната година	всяка година	МОСВ
100 % от предвидените в плана средства са усвоени	% изразходени средства от предвидените за съответната година	всяка година	МОСВ
Изпълнение на дейности за повишаване обществената информираност относно опазване на вида	% изпълнени дейности за повишаване на обществената информираност	На всеки 3 години	МОСВ
Оценка на ефективността на Плана			
Липса на видими намаления на размера на популацията	Площ на популацията	На 3 години	ИБЕИ, РИОСВ, МОСВ
Числеността на популациите се запазва или нараства	Брой индивиди в площадките за мониторинг	На 3 години	ИБЕИ, РИОСВ, МОСВ
Липсват видими нарушения в местообитанията	Констатирани нарушения в местообитанията	всяка година	ИБЕИ, РИОСВ, МОСВ

9. БЮДЖЕТ И ГРАФИК ЗА РЕАЛИЗИРАНЕТО НА НАБЕЛЯЗАНИТЕ ДЕЙНОСТИ, ИНДИКАТОРИ

Дейности	Отговорни институции/партньори	Необходими средства в лв.											Източници на финансиране	
		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	общо		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	
I. Цел: Прилагане на националното и международното законодателство														
1. Да се вземат предвид препоръките в Плана за действие за опазване на вида при обявяване на защитени територии, предприемане на административни действия и провеждане на процедури по ОВОС, вкл. преценка на инвестиционни предложения.	РИОСВ-Варна	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		Не е необходимо финансиране
2. Включване на дейности по опазване на вида в плановете на ботаническите градини (проведени са предварителни консултации).	Университетски ботанически градини в гр. Балчик и в Екопарк при Курортен комплекс „Константин и Елена”	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		Не е необходимо финансиране
II. Цел: <i>In situ</i> и <i>ex-situ</i> опазване на вида														
II.1. Укрепване на научната основа за ефективно опазване на вида														
Експериментално установяване <i>in situ</i> на кълняемостта на семената и разработване на технология за подпомагане на семенното размножаване <i>in situ</i>	ИБЕИ-БАН		1000	1000	1000								3000	Проект Life+, ПУДООС или други фондове
Проучване на вътрепопулационната генетична изменчивост и при необходимост идентифициране на генетичен материал за съхранение.	ИБЕИ-БАН				4000	4000							8000	ПУДООС или други фондове

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
II.2. <i>In-situ</i> и <i>ex-situ</i> опазване на вида													
Да се подпомогне семенното размножаване на вида <i>in situ</i> , като се засаждат зрели семена на подходящи места в находището на вида	ИБЕИ-БАН	500	500		500				500			2000	Проект Life+, ПУДООС или други фондове
Създаване на експериментална жива колекция от 5 индивида на територията на Вегетационната къща на отдел «Растително и гъбно разнообразие и ресурси» на ИБЕИ-БАН и на постоянна жива колекция от 10 индивида в Ботаническата градина гр. Балчик, получена чрез семенно размножаване <i>ex situ</i>	ИБЕИ-БАН, Ботаническа градина-Балчик	600	600	600								1800	Проект Life+, ПУДООС или други фондове
Депозиране на семенен материал в Националната генбанка – Садово и изпитване на кълняемостта им	Генбанка – Садово и ИБЕИ-БАН	300	300	300								900	Проект Life+, ПУДООС или други фондове
III. Цел: Мониторинг на вида													
Дългосрочен мониторинг на популациите	ИБЕИ-БАН, РИОСВ Варна	1060	1060									2120	Проект Life+; ПУДООС или други фондове
IV. Цел: Повишаване информираността на местното население													
Провеждане на информационни кампании чрез местните медии	РИОСВ Варна; ИБЕИ-БАН; НПО; Ботанически градини; Местни медии	500										500	Проект Life +;

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Поддржане на интернет страница	ИБЕИ-БАН	200										200	Проект Life +
Изработване и разпространение на книга, дигитални и плакати.	МОСВ/ ИБЕИ-БАН	1500										1500	Проект Life+
Филм на DVD (около 15 мин.) за популяризиране на опазването на 47 вида и 56 малки защитени територии, обект на проекта Life+.	РИОСВ-Стара Загора/ ИБЕИ-БАН, местни медии	400										400	Проект Life+
Общо по години		5060	3460	1900	5500	4000	0	0	500	0	0	20420	

10. ПРИЛОЖЕНИЯ	Стр.
Приложение 1 - Списък на използваните съкращения	21
Приложение 2 - Библиография	22
Приложение 3 - Снимков материал на вида и неговите местообитания	23
Приложение 4 - План за мониторинг, стандартна бланка на ИАОС	24
Приложение 5 - Протокол за събиране, съхранение и предоставяне на семена от <i>Matthiola odoratissima</i> в семенни банки	33
Приложение 6 - Резултати от проведените проучвания	36
Приложение 7 - Карта на известните находища на вида	37
Приложение 8 - Индикативни карти за находищата	38
Приложение 9 - Копие на заповед за обявяване на ЗМ „Ароматна матиола”	39

Приложение 1.

Използвани съкращения

ЗМ – Защитена местност

ИАГ – Изпълнителна агенция по горите

ИАОС – Изпълнителна агенция по околна среда

ИБЕИ – Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания, БАН

МОСВ – Министерство на околната среда и водите

НПО – Неправителствена организация

НСБР – Национален съвет за биологично разнообразие

НСМБР – Национална система за мониторинг на биологичното разнообразие

РИОСВ – Регионална инспекция по околната среда и водите

SOM – Хербариум висши растения, ИБЕИ

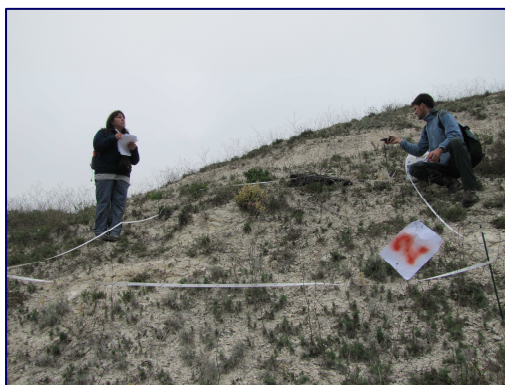
Библиография

- Асенов, И.** 1970. Род *Matthiola* R. Br. – В: Йорданов, Д. (ред.) Флора на НР България, т. 4, с. 382-389, София, Изд. БАН.
- Делчева, М., Банчева, С.** 2012. *Matthiola odoratissima* (M. Bieb.) R. Br. в България – природозащитен статус, състояние на популациите и мерки за опазване. В: Петрова, А. (ред.) Доклади от VII Национална Конференция по Ботаника, София, 29-30 септември 2011. Аси Принт ООД, София, 2012. стр. 455-459. ISBN 978-954-92808-2-1.
- Закон за биологичното разнообразие.** Обн., ДВ, бр. 77 от 9.08.2002 г.
- Петрова, А., Венкова, Д. & Герасимова, И.** 2002. Върху разпространението на редки видове покритосеменни растения в крайбрежната зона между Калиакра и Тюленово. – В: Темнискова, Д. (ред.), Труд. на VI-тата Нац. Конф. Ботаника, 18-20. VI. 2001, София, с. 495-500. Унив. издат., София.
- Петрова, А.С.** 2011. *Matthiola odoratissima* (M. Bieb.) R. Br. – В: Пеев, Д. и др. (ред.), Червена книга на Република България, Том 1. Растения и гъби. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София.
- Anchev, M.** 1981: Reports [in Löve, Å. (ed.) IOPB Chromosome Numbers reports, LXXIII] – **Taxon 30: 855**
- Bralewski, T.W., Jarosz, M. & Ratajczak, L.** 2010. Quality of Seeds of Selected Ornamental Species from Poland and India. – Bulletin UASVM Horticulture, 67(1): 314-317.
- Nikolova, M., Velev, S. & Mateeva, Z.** 2002. Climate. – In: Koprarev, I., (ed), Geography of Bulgaria (physical geography, socio-economic geography), pp. 141–160. Sofia [in Bulgarian].
- Ninov, N.** 2002. Soils. – In: Koprarev, I. (ed), Geography of Bulgaria (physical geography, socio-economic geography), pp. 277–315. Sofia [in Bulgarian].
- Petrova, A. S.** 2009. *Matthiola odoratissima* (M. Bieb.) R. Br.– In: **Petrova, A. & Vladimirov, V.** (eds), Red List of Bulgarian vascular plants. – Phytol. Balcan., **15(1): 69.**
- Tzonev, R., Dimitrov, M. & Roussakova, V.** 2006. The Western-Pontic steppe vegetation in Bulgaria. – Hacquetia, **5(1): 5-23**
- С. А. Литвинская.** Левкой душисты *Matthiola odoratissima* (Bieb.) R. Br. 1812 [= *Matthiola taurica* (Conti) Grossh. 1950]. В: Николай Дегтярёв (ред.) Красная книга Краснодарского края. www.dprgek.ru/redbook/index-2.htm

Снимки на вида и неговото местообитание

Matthiola odoratissima (M. Bieb.) R. Br.

Мониторингова площадка в находището източно от гр. Балчик

Местообитание на Ароматната матиола

План за мониторинг на *Matthiola odoratissima* (M. Bieb.) R. Br. (Ароматна матиола)

Разработили: гл. ас. д-р Малина Делчева и доц. д-р Светлана Банчева от Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания, БАН

1. Въведение

Ароматната матиола е един от целевите видове, обект на проекта *“Изграждане на Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растителни видове в България по модела на растителните микрорезервати”*. Стратегическата му цел е да бъдат опазени уникални видове от българската флора, които са с единични, фрагментирани популации, намиращи се извън съществуващите защитени територии и са изложени на голям риск от унищожаване.

2. Цел на мониторинга

- 2.1. Установяване промените в състоянието на популацията от Ароматна матиола и нейното местообитание.
- 2.2. Оценка и приоритизиране на неблагоприятните въздействия върху вида и неговото местообитание с цел предприемане на адекватни мерки за тяхното минимизиране.
- 2.3. Запазване на площта на популацията и набелязване на мероприятия, подпомагащи естественото възобновяване на вида с цел стабилизиране на неговата численост.

3. Обща информация за вида

3.1. Природозащитен статус:

Ароматната матиола е включена в Приложение №3 към чл. 37 от ЗБР, в Червена книга на Р България, Т. 1. Растения и гъби с категория “критично застрашен” (Петрова, под печат). Находището на Ароматната матиола в землището на гр. Балчик е в НАТУРА зона BG0000573 „Комплекс Калиакра” по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна, включена в списъка на защитени зони, приет с Решение № 802/04.12.2007 г., обн., ДВ, бр. 107 от 18.12.2007г., както и в BG 0002097 „Белите скали” по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици, обявена със Заповед № РД - 353 от 03.05.2012г. на Министъра на околната среда и водите (обн., ДВ, бр. 37 от 15.05.2012г.)

3.2. Морфологично описание на вида:

Ароматната матиола е многогодишно тревисто растение или полухраст. Отнася се към семейство *Brassicaceae*. Характеризира се с дебел, вдървенял корен. Стъблата са вдървенели в основата, силно разклонени, изправени или приповдигащи се, от 15 до 75 см високи, гъсто покрити с власинки до сивобяло напльстени. Листата са продълговати, лировидно или пересто нарязани, с целокрайни или назъбени странични дялове и заоблен връхен дял, 2-10 см дълги и 5-20 мм широки, гъсто сивобяло напльстени от двете страни. Съцветията са 10-15 см дълги с над 20 едновременно цъфтящи, силно ароматни цветове. Цветните дръжки са много къси или цветовете са почти приседнали. Цветовете са с 4 гъсто влакнести чашелистчета, с бяла ципеста ивица по края, като външните са торбесто разширени в основата. Венчелистчетата са 2 пъти по дълги от чашката (20-30 мм дълги и 3-5 мм широки), жълтеникави, жълточервени, жълтокафяви или червеновиолетови. Шушулките са сплескани (8-15 см дълги и 2-3 мм широки), влакнести или голи, изправени или косо отклонени. Близалцето до 1 мм, кълбесто, без рогчета или само с 1 рогче. Семената са крилати, до 3,5 мм дълги и до 2 мм широки. Цъфти през април - май, а плодоноси през август - септември. Насекомоопрашващо се. Размножава се със семена. (Асенов 1970)

3.3. Общо разпространение: Югоизточна Европа (България, Украйна), Кавказ и Иран.

3.4. Разпространение в България: Среща се във флористичен район Северно Черноморско крайбрежие (между гр. Балчик и местн. Зеленка при нос Калиакра), до 103 м надм.

3.5. Местообитание:

Ароматната матиола расте върху много бедна, твърде плитка, суха, силно каменлива, хумусно-карбонатна, глинесто-песъчлива почва.

Тя обитава специфичен хабитат: крайбрежни отвесни скали и крайбрежни стръмни, силно ерозирани мергелни склонове, бедни на хранителни вещества. Растението е привързано към местообитание 62C0 – Понто-сарматски степи, което е приоритетно за опазване, съгласно Приложение I на Директива 92/43/ЕЕС и по-специално към много редкия и ендемичен екологичен подтип на това местообитание от асоциация (*Allyso caliacrae* – *Artemisietum lerchianae*). Площта на този екологичен подтип местообитание в целия свят е около 140 ха. Популацията на вида е съставена от отделни фрагменти, разположени по протежение на морския бряг, винаги с изложение към морето. Най-многочислената субпопулация обхваща поредица от 3 възвишения при гр. Балчик.

3.6. Заплахи: Популацията на вида обитава зона на активна туристическа и инфраструктурна дейност, правени са и опити за залесяване през 80-те години на миналия век с видове, имащи инвазивни свойства като акация, аморфа, миризлива върба. Това е една от вероятните причини за рязкото намаляване на числеността на популацията. Други заплахи със съществено въздействие са твърдият субстрат и големият наклон, които не позволяват успешното закрепване на растенията; силната ерозия и свлачищни процеси, при които често се откъсват парчета субстрат заедно с растенията и слабите конкурентни способности на вида.

4. Методика за извършването на мониторинга

4.1. При изготвянето на настоящия план за мониторинг е използвана утвърдената от ИАОС Методика за мониторинг на висши растения. Като основа за изготвяне на Полевия формуляр е използван **Формуляр за мониторинг на висши растения** на ИАОС. Към него са включени показатели, отразяващи спецификите на конкретния вид и отнасящи се както за цялата популация, така и за наблюденията в контролните площадки. Заплахите за наблюдавания вид и местообитанието му се отчитат по формуляра на IUCN. За всяка популация се попълва отделен формуляр. Всички данни, които ще бъдат събрани са напълно съвместими с Националната система за мониторинг и ще бъдат предоставени и използвани от ИАОС.

4.2. Структура на полевия формуляр

4.2.1. Показатели за еднократно наблюдение на популацията на вида.

4.2.2. Показатели за многократни наблюдения на популацията на вида

4.2.2.1. Показатели за наблюдение на цялата популация

4.2.2.2. Показатели за наблюдение на контролните площадки.

4.3. Спецификация

4.3.1. Място за извършване на мониторинга: Най-многочислената субпопулация на Ароматната матиола е в землището на гр. Балчик (област Добрич). Тя обхваща поредица от 3 възвишения при гр. Балчик с обща площ 23000 м². Мониторингът се провежда на хълма, намиращ се на 4 км. източно от гр. Балчик. Той попада в държавно частния поземлен имот 02508.88.783, собственост на Министерство на земеделието и храните и стопанисвано от „Държавна дивечовъдна станция” – гр. Балчик. Северно от хълма се намира голф игрище.

4.3.2. Отчетна единица: отделен индивид

4.3.3. Периоди на наблюдение: 2 пъти годишно – края на април, началото на май (*фаза на цъфтеж*) и месец август (*фаза на плодоносене*).

4.3.4. Брой контролни площадки.

Заложени са 2 броя постоянни мониторингови площадки, всяка с размери 3×3 м и с обща площ 18 м². Разположението на площадките е съобразено с пространствената структура на популацията. Разпределението на индивидите е случайно и този брой на площадките ще даде възможност да бъде обхваната представителна част от популацията. При първото посещение за годината се отчитат: 1. Показатели за наблюдение на цялата популация; 2. Показатели за наблюдение в отделните контролни площадки. При второто посещение се отчитат само показателите за наблюдение в отделните контролни площадки.

4.3.5. Полеви формуляр

НАЦИОНАЛНА СИСТЕМА ЗА МОНИТОРИНГ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ ФОРМУЛЯР ЗА МОНИТОРИНГ НА ВИСШИ РАСТЕНИЯ

Стандартна бланка за мониторинг

Вид (латинско име): <i>Matthiola odoratissima</i>			
Дата 22.04.2010 г.	Начален час / Краен час на наблюдението	Място [отбелязва се конкретното място на находището, местност] Възвишения на 4 км. източно от гр. Балчик и на 250 м. южно от голф игрище „Black sea Rama”	
	10:30 / 12:30		
EКАТТЕ *	Населено място [указва се най-близкото населено място]	Област *	Община *
2508	гр. Балчик	Добрич	Балчик
NUTS код *	РДГ *	РИОСВ *	(ДГС) Държавно *
	Варна	Варна	Горско Стопанство
Държавно Ловно Стопанство (ДЛС) *		Отдел *	Подотдел *
Балчик		52	а, б, в, 1, 2, 3
UTM	NJ 90		
Пробна площадка	Биогеографски регион *	GPS координати (WGS 84) (централна точка) Тъй като популацията се простира между гр. Балчик и местн. Зеленка при нос Калиакра централната точка е в местността Чиракмана, южно от гр. Каварна	
Надморска височина		Longitude 43,412944°	
102 м надм. в.	Черноморски	Latitude 28,34908°	
Мястото попада в: [ако мястото попада в ЗТ, се отбелязва името]			*
Защитена територия по ЗЗТ:	име		
Национален парк			ПУ:
	ОУ:	Отдел:	Подотдел:
Природен парк			
Резерват			

Поддържан резерват	
Природна забележителност	
Защитена местност	ЗМ „Ароматна матиола” с площ 199,072 дка
Други защитени територии:	име
Корине място	
ОВМ	
Натура 2000	BG0000573 „Комплекс Калиакра” по Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания BG 0002097 „Белите скали” по Директива 79/409/ЕЕС за опазване на дивите птици
Рамсарско място	
Вид ползване на земята: дървопроизводителна горска площ	
Собственост на земята: държавна частна собственост на Министерство на земеделието и горите и стопанисвана от ДЛС гр. Балчик *	
Екип:	Наблюдатели
	Институция
1.	Доц. д-р С. Банчева
2.	Гл. ас. д-р М. Делчева
	Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания, БАН
	Институт по биоразнообразие и екосистемни изследвания, БАН

Наличие в близост до находището на:	да / не	Разстояние до находищата [в м]
Туристически пътеки		
Горски пътища		
Потоци		
Реки		
Обработваеми места		
Населени места		
Постройки		
Пътища	Да	10 м
Флористичен район: [подчертава се] Черноморско крайбрежие (северно)		
Отчетна единица : [подчертава се] отделно тревисто растение		
Фенологична фаза:		
Вегетативно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]
Вегетация		+
Генеративно развитие на популацията:		[отбелязва се с +]
Пълен цъфтеж /спороносене		+
GPS координати на популацията (WGS 84): Longitude 43,406683° Latitude 28,229056° крайна западна точка източно от гр. Балчик		
Мониторингова площадка 1 Lon 43,407888° Lat 28,225608°	Мониторингова площадка 2 Lon 43,407732° Lat 28,227796°	нос Чиракман Lon 43,412944° Lat 28,34908°
		Местн. Зеленка Lon 43,384933° Lat 28,430184°
Характеристика на местообитанието:		
Изложение: S		Форма на релефа: хълмист
Наклон в градуси: +]	[отбелязва се с	Основна скала: [отбелязва се с +]
36–40°	+	Варовик
Почва:		
Тип: +]	[отбелязва се с	Мощност: [отбелязва се с +]

хумусно-карбонатна	+	Плитки	+
глинесто-песъчлива почва	+		
		Ерозия:	[отбелязва се с +]
		силно ерозирано	+
Влажност:	[отбелязва се с +]		[отбелязва се с +]
сухи	+		
Категория природно формирание:			[отбелязва се с +]
Морски местообитания			
Крайбрежни местообитания			
Блата, торфища и мочурища			
Тревни съобщества и съобщества на мъхове и лишей			+
Храстови, храстчеви и тундрови съобщества			
Гори, горски и други залесени територии			
Скални местообитания			+
Общо проективно покритие на растителността в %:		20	
Тип растителност:			[отбелязва се с +]
Широколистни летезелени листопадни гори от средноевропейски тип			
Степна растителост			+
Бореално-планинска растителост			
Аркто-алпийска растителост			
Средиземноморска растителост			
Водна растителост			
Проективно покритие на дървесните видове в %: под 1			
№	Дървесни видове (латинско име)		
1.		5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	
Проективно покритие на храстите в %: храстчета – 35%			
№	Храсти (латинско име)		
1.	Ephedra distachya	5.	Cotinus coggygia
2.	Artemisia santonicum	6.	Jasminum fruticans
3.	Tamarix ramosissima	7.	
4.	Syringa vulgaris	8.	

Проективно покритие на тревистите видове в %: - 65			
№	Тревисти видове (латинско име)		
1.	Adonis flammea Jacq.	12.	Astragalus onobrychis L.
2.	Agropyron cristatum (L.) Gaertn.	13.	Astragalus spruneri Boiss.
3.	Asparagus verticillatus L.	14.	Cephalaria laevigata (Waldst. et Kit.) Schrad.
4.	Astragalus glaucus Bieb	15.	Convolvulus persicus L.
5.	Crupina vulgaris Cass.	16.	Gypsophila glomerata Pall. ex Bieb.
6.	Erophila verna (L.) Chevall.	17.	Jurinea stoechadifolia (M. Bieb.) DC.
7.	Euphorbia nicaeensis All.	18.	Kochia prostrata (L.) Schrad.
8.	Falcaria vulgaris Bernh.	19.	Lappula barbata (M. Bieb.) Gurke
9.	Filipendula vulgaris Moench	20.	Linum austriacum L.
10.	Linum tauricum Willd.	21.	Polygala anatolica Boiss. et Heldr.
11.	Nepeta parviflora M. Bieb.	22.	Salvia nutans L.

23.	Onosma heterophylla Griseb.	25.	Seseli rigidum Waldst. et Kit.
24.	Poa bulbosa L.	26.	Seseli rigidum Waldst. et Kit.
№	Други конзервационно значими видове (латинско име)		
1.		5.	
2.		6.	
3.		7.	
4.		8.	
№	Конкуриращи видове (латинско име)		
1.		3.	
2.		4.	
Площ на популацията в ha: 14,6 ха е сбора от 3-те субпопулации			
Численост на популацията: над 1000 екз.			
Пространствена структура: Разпределението на индивидите е: <u>случайно</u>			
Плътност на популацията (брой отчетни единици / m ²):		Вегетативни:	Генеративни:
			Общо:
Проективно покритие на наблюдавания вид в %: под 1%			
Брой отчетни площадки: 2			
№	Наличие на инвазивни видове:	% на засегната популация:	
1.			
2.			
3.			
№	Заплахи и природни явления:	% на засегната площ / популация:	
1.	1. Загуба или деградация на местообитанието (антропогенно) 1.4. Развитие на инфраструктурата 1.4.3. Туризъм/рекреация 1.5. Инвазивни чужди видове (директно повлияващи хабитата) - залесяване през 80-те години на миналия век с акация, аморфа, миризлива върба		
2.	6. Природни бедствия 6.5. Свлачища		
3.	8. Вътревидови причини 8.1. Ограничено разпространение		
№	Взети мерки за опазване и възстановяване:		
1.	Обявена е ЗМ „Ароматна матиола” със заповед № РД-442 от 21 май 2013 г. на Министъра на околната среда и водите, обнародвана в ДВ бр. 56 от 28.06.2013, с площт 199,072 дка		
Бележки:			
Снимки [отбелязва се с + наличието на снимки, направени по време на наблюдението]			
Кarti [отбелязва се с + наличието на карта/ карти на мястото за наблюдение]			

5. Необходим човешки ресурс и финанси (за 10 години)

Календарна година	Начин на калкулация	Брой експерти	Сума
2011	2 дена в края на април-начало на май + 2 дена в края на август (за 2 експерта от екипа) 1 ден в края на април-начало на май + 1 ден в края на август (за 1 експерт от РИОСВ) 4 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 160 лв 2 дни × 1 експерт РИСОВ × 60 лв = 120 лв 2 нощувки × 80 лв = 160 лв 2 пътувания × 300 лв пътни = 600 лв материали и оборудване = 20 лв	2 от екипа на проекта + 1 експерт от РИОСВ Варна	1060 лв от проект Life+
2012	2 дена в края на април-начало на май + 2 дена в края на август (за 2 експерта от екипа) 1 ден в края на април-начало на май + 1 ден в края на август (за 1 експерт от РИОСВ) 4 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 160 лв 2 дни × 1 експерт РИСОВ × 60 лв = 120 лв 2 нощувки × 80 лв = 160 лв 2 пътувания × 300 лв пътни = 600 лв материали и оборудване = 20 лв	2 от екипа на проекта + 1 експерт от РИОСВ Варна	1060 лв от проект Life+
2013	2 дена в края на април-начало на май + 2 дена в края на август (за 2 експерта от екипа) 1 ден в края на април-начало на май + 1 ден в края на август (за 1 експерт от РИОСВ) 4 дни × 2 експерти × 20 лв дневни = 160 лв 2 дни × 1 експерт РИСОВ × 60 лв = 120 лв 2 нощувки × 80 лв = 160 лв 2 пътувания × 300 лв пътни = 600 лв материали и оборудване = 20 лв	2 от екипа на проекта + 1 експерт от РИОСВ Варна	1060 лв от проект Life+
2014	1 ден в края на юни-началото на юли + 1 ден през август (за 1 експерт от РИОСВ)	2 ботаника + 1 експерт от РИОСВ Варна	РИОСВ Варна, в рамките на определените бюджети
2015	1 ден в края на юни-началото на юли + 1 ден през август (за 1 експерт от РИОСВ)	2 ботаника + 1 експерт от РИОСВ Варна	РИОСВ Варна, в рамките на определените бюджети
2016	1 ден в края на юни-началото на юли + 1 ден през август (за 1 експерт от РИОСВ)	2 ботаника + 1 експерт от РИОСВ Варна	РИОСВ Варна, в рамките на определените бюджети
2017	1 ден в края на юни-началото на юли + 1 ден през август (за 1 експерт от РИОСВ)	2 ботаника + 1 експерт от РИОСВ Варна	РИОСВ Варна, в рамките на определените бюджети

2018	1 ден в края на юни-началото на юли + 1 ден през август (за 1 експерт от РИОСВ)	2 ботаника + 1 експерт от РИОСВ Варна	РИОСВ Варна, в рамките на определените бюджети
2019	1 ден в края на юни-началото на юли + 1 ден през август (за 1 експерт от РИОСВ)	2 ботаника + 1 експерт от РИОСВ Варна	РИОСВ Варна, в рамките на определените бюджети
2020	1 ден в края на юни-началото на юли + 1 ден през август (за 1 експерт от РИОСВ)	2 ботаника + 1 експерт от РИОСВ Варна	РИОСВ Варна, в рамките на определените бюджети
Общо	Разходи за мониторинг на <i>Matthiola odoratissima</i> за периода 2011-2020 г	Разходи проект Life +	3180 лв.
		Разходи РИОСВ Варна	в рамките на определените бюджети
		3180 лв.	

Необходимо оборудване и екипировка:

Полеви бланки, GPS, фотоапарати, цветни маркери, маркерни колчета, бележник, химикалка, маркери, спрей.

Литература:

Асенов, Ив. 1970. *Matthiola odoratissima* (M. Vieb.) R. Br.– В: Йорданов, Д. (отг. ред.), Флора на РБългария, т. IV, С. Изд. БАН.

Петрова, Ант. (под печат). *Matthiola odoratissima* (M. Vieb.) R. Br.– В: Пеев, Д. и др. (ред.), Червена книга на България. Т. 1. Растения и гъби.

Petrova, A.S. 2009. *Matthiola odoratissima* (M. Vieb.) R. Br.– In: Petrova, A. & Vladimirov, V. (eds), Red List of Bulgarian vascular plants. – Phytol. Balcan., 15(1): 69.

Протокол за събиране, съхранение и предоставяне на семена от *Matthiola odoratissima* в семенни банки

1. Увод

За опазването на растителното разнообразие ключова роля имат *in situ* дейностите, но от съществено значение е и опазването на растителните видове извън техните естествени находища (*ex situ*). Тези принципи са залегнали в Конвенцията за Биологичното разнообразие (CBD, <http://www.cbd.int>), Глобалната Стратегия за опазване на растенията (GSPC, see <http://www.cbd.int/gspc/>) и Европейската стратегия за опазване на растенията (ESPC, see http://www.plantaeuropa.org/pe-EPCS-what_it_is.htm).

Събирането на семена е процедура, извършвана от специалисти, широко използвана за опазването *ex situ* на растителните генетични ресурси. Събраните семена могат да бъдат използвани за научни изследвания, ре-интродукция, подсилване на възобновителните способности на популациите на видове с ограничено разпространение и ниска численост, възстановяване на местообитания и др. За създаването на прецизен протокол за събиране на семена е необходимо да се познава много добре биологията на целевите видове. За малко видове от българската флора има такива налични данни. Същевременно е важно да се отбележи, че събирането на семена и безразборното им засаждане в природата може да благоприятства интродукцията на „чужди“ гени в близкоразположени популации на същия вид. Това може да влоши локалния генен фонд и да намали жизнеността на популациите. Растенията подлежат на ре-интродукция в природата само със съгласието на съответните власти.

Ароматната матиола (*Matthiola odoratissima*) е критично застрашен вид с ограничено разпространение от семейство Кръстоцветни (Brassicaceae). Включен е в Приложение №3 към чл. 37 от ЗБР, в Червена книга на Р България, т. 1 (Петрова, 2011) и в Червен списък на растенията в България с категория „критично застрашен“ по критериите на IUCN (Petrova, 2009). Ареалът на вида обхваща Югоизточна Европа (България, Украйна), Кавказ и Иран. В България се среща единствено във флористичен район Северно Черноморско крайбрежие, между гр. Балчик и местн. Зеленка при нос Калиакра. (Петрова, А., Венкова, Д. & Герасимова, И. 2002). Тя обитава местообитание 62C0 – *Понто-сарматски степи, което е приоритетно за опазване, съгласно Приложение I на Директива 92/43/ЕЕС (Кавръкова и др. 2009) и е едно от най-редките в Европа. Популацията на ароматната матиола е съставена от отделни фрагменти, разположени по протежение на морския бряг. Общата ѝ площ е около 146 дка.

Ароматната матиола е един от целевите видове на проект “Изграждане на Пилотна мрежа от малки защитени територии за опазване на растителни видове в България по модела на растителните микрорезервати”, финансиран от програмата Life+ на Европейския Съюз и Министерството на околната среда и водите. Стратегическата му цел е да бъдат опазени уникални видове от българската флора, които са с единични, фрагментирани популации, намиращи се извън съществуващите защитени територии и са изложени на голям риск от унищожаване.

2. Цел на събирането и съхранението на семена от Ароматна матиола

Основната цел на събирането на семена от Ароматната матиола и дългосрочното им съхранение в семенни банки е опазването *ex situ* на генетичния ѝ фонд.

3. Биология на вида и численост на популациите на Ароматната матиола

За създаването на прецизен протокол за събиране на семена е необходимо да се познава много добре биологията на целевите видове.

Биологичен тип. Многогодишно тревисто растение или полухраст.

Жизнена форма. Хамефит

Опрашване. Опрашва се от насекоми. Има данни за опрашване от нощни насекоми (С. Литвинская, 2002)

Кълняемост на семената. В лабораторни условия е установена висока кълняемост от 71% (Делчева, М., Банчева, С. 2012).

Численост на популацията.

Общата численост е около 1700 - 2000 индивида и заемащи територия от около 146 дка.

4. Основни правила за събиране, съхранение и предоставяне на семена от Ароматната матиола в семенни банки

При формулирането на правилата е използван Наръчник за събиране на семена от диви видове за нуждите на ENSCONET (2009).

1. Събирането на семена трябва да бъде извършено след получаване на съответното разрешително от МОСВ.

2. В идеалния случай се събират семена от всички известни популации на вида. Когато това не е възможно се избират поне 5 популации, разположени в различни части на ареала на вида. Събраните семена от всяка популация се съхраняват отделно. Когато липсва информация за модела на разселване на целевия вид приемаме, че популациите са различни при 10 км отдалеченост на находищата. Ако вътре в популацията има екологични типове е необходимо да се съхраняват по отделно.

В България, понастоящем, е известна една популация на Ароматната матиола с три субпопулации (находища): в землището на гр. Балчик, в землището на гр. Каварна и землището на с. Българево. Необходимо е да се съберат семена и от трите находища.

3. В общия случай се препоръчва да се събират семена от между 50 и 200 индивида от популация, като се събират поне по 5 семена от индивид (Falk & Holsinger 1991). При много редките видове е възможно да се събират семена от 10 индивида.

За целевия вид Ароматна матиола се препоръчва да се съберат по 10-20 семена от 30-60 индивида от находището в землището на гр. Балчик, по 10 семена от 15 индивида от находището в землището на гр. Каварна и по 5 семена от 5 индивида от находището от с. Българево – общо 1000 семена.

4. Да не се събират повече от 20% от наличните зрели семена в популацията.

5. При възможност да се тества относителната влажност на семената в популацията и ако е над 50% или ако въздушната влажност е висока да се прибави силикагел в пликовете.

6. Събирането да става от индивиди, по възможност равномерно разпределени в цялата популация.

7. Когато се извърши генетичното изследване, залегнало в Плана за действие на Ароматната матиола, да се събере материал от различни генотипове.

8. Ако броят на индивидите, от които са събрани семена е под 20, семената от всеки индивид се съхраняват в отделни пликове.

9. Преди събирането на семената да се провери, че те са достатъчно зрели и не са празни.

10. Събирането на семената да става в платнени или хартиени пликове. Да бъдат добре затворени.

11. Да се вземе ваучер.

12. Когато се събират семена от редки видове в близост до публични места да се прави дискретно, без да се привлича вниманието на преминаващите хора.

13. Да се просушат на проветриво място

14. Да се съхраняват в хартиени пликове на сухо, сенчесто и проветриво място

15. Документация. За всяка проба да се запише: име на вида на български и латински, име на семейството на български и латински, локалитет с географски координати, дата на събиране, колектор.

Литература

Делчева, М., Банчева, С. 2012. *Matthiola odoratissima* (M. Bieb.) R. Br. в България – природозащитен статус, състояние на популациите и мерки за опазване. В: Петрова, А. (ред.) Доклади от VII Национална Конференция по Ботаника, София, 29-30 септември 2011. Аси Принт ООД. София, 2012. стр. 455-459. ISBN 978-954-92808-2-1.

Петрова, А., Венкова, Д. & Герасимова, И. 2002. Върху разпространението на редки видове покритосеменни растения в крайбрежната зона между Калиакра и Тюленово. – В: Темнискова, Д. (ред.), Труд. на VI-тата Нац. Конф. Ботаника, 18-20. VI. 2001, София, с. 495-500. Унив. издат., София.

Петрова, А.С. 2011. *Matthiola odoratissima* (M. Bieb.) R. Br. – В: **Пеев, Д. и др.** (ред.), Червена книга на Република България, Том **1**. Растения и гъби. ИБЕИ – БАН & МОСВ, София.

Petrova, A. S. 2009. *Matthiola odoratissima* (M. Bieb.) R. Br.– In: Petrova, A. & Vladimirov, V. (eds), Red List of Bulgarian vascular plants. – Phytol. Balcan., **15(1)**: 69.
ENSCONET (2009) ENSCONET Seed Collecting Manual for Wild Species.

Изготвили: Светлана Банчева, Малина Делчева

Резултати от проведените проучвания

В процеса на разработване на плана за действие са проведени следните по-важни проучвания:

- Анализирани и обобщена е наличната в литературата и хербарните колекции информация за разпространението на Ароматната матиола в България;
- Събрана е информация за природозащитния статус на вида;
- Локализирани и картирани (с GPS координати) са субпопулациите на вида;
- Обобщени са данни за биологичните особености на вида от литературата и собствени проучвания;
- Събрани са данни за екологичните характеристики на находището;
- Определен е видовия състав на съобществата, в които участва Ароматната матиола;
- Събрани са данни за площ, численост и структура на популацията;
- Идентифицирани са заплахите за вида и местообитанията му, обусловени от различни фактори;
- Събрани са данни за собствеността, предназначението и начина на трайно ползване на земите, в които попада Ароматната матиола;
- Изготвен е План за мониторинг на *Matthiola odoratissima*;
- Заложени са контролни площадки и се провежда ежегодно наблюдение и оценка на състоянието на популацията, местообитанието, заплахите и пр.*;
- Предприети са мерки за опазване на вида и местообитанията му – в ход е обявяването на Защитена местност «Ароматна матиола»;
- Проведени са информационни мероприятия по места с природозащитна цел – срещи с представители на РИОСВ Варна, община гр. Балчик и ДЛС Балчик. Организиран е семинар в Университетската ботаническа градина в гр. Балчик с ученици, студенти и други заинтересовани лица. Публикувана е информация в печатни и електронни медии. Проведени са предавания в местни радиа и телевизии. Поставени са информационни табели в близост до находището и в общината и др.

* Данните от мониторинга се въвеждат в разработената по проект Life08NAT/BG279 база-данни, която след приключването му ще бъде достъпна *on-line*

НЕОФИЦИАЛЕН РАЗДЕЛ

ДЪРЖАВНИ ВЕДОМСТВА,
УЧРЕЖДЕНИЯ И ОБЩИНИМИНИСТЕРСТВО
НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕЗАПОВЕД № РД-442
от 21 май 2013 г.

На основание чл. 39 във връзка с чл. 33, ал. 1, т. 2 и чл. 43 от Закона за защитените територии (ЗЗТ) с цел охрана на растителен вид – Ароматна матиола (*Matthiola odoratissima*) и неговото местобитание:

1. Обявявам защитена местност „Ароматна матиола“ в землището на гр. Балчик, община Балчик, област Добрич, с площ 199,072 ха.

2. Защитена местност „Ароматна матиола“ включва полемон имот с идентификатор 02508 88.824 по кадастралната карта и кадастралните регистри за землището на гр. Балчик, община Балчик, област Добрич, одобрени със Заповед № 300-5-5 от 4.02.2004 г. на изпълнителния директор на Агенцията по геодезия, картография и кадастър (ДВ, бр. 20 от 2004 г.), с площ 199,072 ха.

3. В границите на защитената местност се забранява:

3.1. промяна на предназначението и начина на трейно ползване на земята;

3.2. търсене, проучване и добив на подземни богатства;

3.3. строителство с изключение на дейности, свързани с ремонт и реконструкция на съществуващи съоръжения;

3.4. поставяне на временно преместваеми обекти;

3.5. влизане на посетяки видове;

3.6. паща на домашни животни в периода от 1 март до 31 юли;

3.7. рязане, разкопаване и изсичане;

3.8. битвакуване и палево на огън.

4. След влизане в сила на заповедта РИОСВ – Варна, да предприеме необходимите действия по образване на защитената местност в кадастралната карта и кадастралния регистър за землището на гр. Балчик, ЕКАТТЕ 02508, община Балчик, област Добрич.

5. Защитената местност да се вписва в Държавния регистър на защитените територии при Министерството на околната среда и водите.

6. Нарушаването на тази заповед се наказва съгласно административнонаказателните разпоредби на Закона за защитените територии.

7. Заповедта може да бъде обжалвана по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред Върховния административен съд в едномесечен срок от обнародването ѝ в „Държавен вестник“.

Министър:
Ю. Попов

503

ЗАПОВЕД № РД-468
от 28 май 2013 г.

На основание чл. 42, ал. 6 и чл. 43 от Закона за защитените територии (ЗЗТ) във връзка с извършени по-точни замервания:

1. Актуализирам площта на защитена територия – природна забележителност „Скално образувание „Вкамнената сватба“, в землището на с. Медово, община Брати Даскалови, област Стара Загора, обявена със Заповед № 3039 от 3.10.1974 г. на министъра на горите и околната природна среда (ДВ, бр. 88 от 1974 г.), от 200 дка на 202,429 ха.

2. В границите на природна забележителност „Скално образувание „Вкамнената сватба“, определени със заповедта по т. 1, площта имоти с номера 000058 и 000714 съгласно картата на възстановената собственост за землището на с. Медово, ЕКАТТЕ 47665, община Брати Даскалови, област Стара Загора, с обща площ 202,429 дка.

3. Пълният опис на координатите на точките на границата на природна забележителност „Скално образувание „Вкамнената сватба“ и картният материал се съхраняват и са на разположение в Министерството на околната среда и водите (МОСВ) и в РИОСВ – Стара Загора.

4. Актуализираните данни по заповедта да се вписват в Държавния регистър на защитените територии при МОСВ.

5. Заповедта може да бъде обжалвана по реда на Административнопроцесуалния кодекс пред Върховния административен съд в едномесечен срок от обнародването ѝ в „Държавен вестник“.

Министър:
Ю. Попов

5052

ЗАПОВЕД № РД-469
от 28 май 2013 г.

На основание чл. 42, ал. 6 и чл. 43 от Закона за защитените територии (ЗЗТ) във връзка с извършени по-точни замервания:

1. Актуализирам площта на защитена територия – защитена местност „Дерменка“, в землището на с. Славейци, община Брати Даскалови, област Стара Загора, обявена за историческо място със Заповед № 2122 от 21.01.1964 г. на председателя на Комитета на горите и горската промишленост при Министерския съвет – МС (ДВ, бр. 6 от 1964 г.), разширена със Заповед № 2108 от 20.12.1984 г. на председателя на Комитета за обявяване на природната среда при МС и прекатегоризирана в защитена местност със Заповед № РД-859 от 18.09.2002 г. на министъра на околната среда и водите (ДВ, бр. 108 от 2002 г.), от 1104 дка на 1099,702 дка.

2. В границите на защитена местност „Дерменка“, определени със заповедите по т. 1, площта имоти с номера 000020, 000486, 000487, 000469, 000550, 000552, 000553, 000554, 000557 съгласно картата на възстановената собственост за зем-